

2. Jensen M. The Founding of a Nation. A History of the American Revolution 1763–1776. -N.Y.: Oxford University Press, 1968. - 735 p.
3. Jensen M. The New Nation. A History of the United States during the Confederation, 1781-1789. - N.Y.: Knopf, 1965.
4. Kenyon C.M. Alexander Hamilton: Rousseau of the Right // Political Science Quarterly. - 1958. - Vol.73. - June. - P. 161-178.
5. Wills G. Explaining America: The Federalist. – Garden-city (N.Y.): Doubleday, 1981. – 286 p.
6. Шведа Ю. Теорія політичних партій та партійних систем: Навч.посібник.– Львів: Тріада плюс.– 2004.– 528 с.

Науковий керівник: кандидат історичних наук, доцент Кіреєва В.О.

ІНДІЙСЬКЕ НАРОДНЕ ПОВСТАННЯ 1857–1859 РР.

Мохуренко О.Ю.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: mokhurenko.oleksandr2318@vu.cdu.edu.ua*

У 1617 р. англійська Ост-Індська компанія отримала від монгольського імператора Джахангіра право на торгівлю з Індією. До початку 1850-х років вона контролювала більшу частину півострова Індостан, а також сучасні Пакистан і Бангладеш, користуючись державним розколом Індії та конфліктами між різними князівствами та між різними соціальними та релігійними групами. Для здійснення військового контролю над колоніальними територіями Ост-Індська компанія використовувала сипаїв – найманців, набраних з місцевого населення. Офіційною причиною повстання стала поява нових гвинтівок Enfield, кулі яких були в обгортках, змащених сумішшю яловичого і свинячого жиру, що ображало релігійні почуття мусульман та індуїстів (корова – священна тварина в індуїзмі, свиня вважається нечистою в ісламі).

Приводом до повстання стала подія, коли 29-річний солдат 34-го бенгальського туземного піхотного полку відмовився взяти нову зброю 29 березня 1857 р. Коли британський офіцер прибув до полку для розслідування справи, солдат вистрілив у нього, але промахнувся. Жоден із солдатів не підкорився наказу заарештувати солдата, 22 квітня полк було розформовано, а солдата та його індійського командира було повішено.

Через два дні 90 солдатів полку в Міруті (453 км на північний схід від Делі, нинішній штат Уттар-Прадеш) відмовилися отримати нову зброю, за що отримали від 5 до 10 років каторжних робіт. Така жорстока кара справила глибоке враження на солдатів інших полків, і наступного дня в місті почалися заворушення – було спалено кілька будинків, а 20 європейців, зокрема 4 дітей, були вбиті сипаями. Вцілілим британським солдатам довелося тікати до сусідніх міст [1].

10 травня 1857 р. три індійські полки бенгальської армії в таборі Мірат поблизу Делі очолили повстання. Вони вбили всіх британських офіцерів,

звільнили в'язнів з місцевої в'язниці, де їх утримували за участь у протестах проти нового патрона, і 11 травня увійшли в столицю за підтримки місцевих бандитських загонів, вони знищили всіх британців і окупували центральну фортецю та арсенал [2, 222].

Британцям потрібен був час, щоб зібрати свої війська. Частина військ була переправлена морем з великих міст і Сінгапуру, частина – суходолом через Персію після закінчення Кримської війни, а частина – з Китаю. Дві групи європейських військ повільно просувалися до Делі, вбивши і стративши багато індійців під час боїв. Британські війська (з двома загонами гуркхів) приєдналися до них у Карналі і відтіснили їх назад до Делі в битві з основними силами повстанців біля Бадрі-ке-Серай.

Облога міста тривала з 1 липня по 21 вересня. Спочатку повстанці переважали сили англійців і облога не була повною, тому складалося враження, що в облозі перебувають британці, а не індійці. 14 серпня прибуло британське, сикхське і пуштунське підкріплення; 7 вересня, отримавши облогові знаряддя, британські війська прорубали діру в міських стінах; 14 вересня, британські війська спробували атакувати місто через пролом і Кашмірські ворота, але зазнали великих втрат. Британський командир спробував відступити, але був затриманий своїми офіцерами; після тижня вуличних боїв рота зайняла місто.

Британські війська почали руйнувати і грабувати місто. Багато індійців було вбито у відповідь на масові вбивства повстанцями європейців. Британська артилерія розстріляла головну мечеть і навколишні будівлі, в яких перебувала мусульманська еліта з усієї Індії. Великого Могола Бахадур-Шаха було заарештовано, а його двох його синів і внука розстріляно [3, 521].

Народно-визвольне повстання 1857–1859 рр. було останньою спробою Індії повернутися до постсередньовічних реалій традиційної східної деспотії. Це довело повну марність боротьби. Розпочата колонізаторами модернізація країни знайшла багато прихильників в індійському суспільстві. Зростаюча індійська промислова буржуазія, селяни, які вперше в історії придбали приватну власність на землю, ліберальна інтелігенція – ніхто з них не хотів відновлення деспотизму на Сході через притаманну йому індивідуальну безправність і фундаментальну незахищеність власності. Сипаї звикли служити в армії з фіксованою зарплатою і їм не потрібно турбуватися про свою зброю та технічне обслуговування, як це було в епоху Великих Моголів, оскільки тепер вони отримують зброю, транспорт і обладнання від уряду. Використання англійської мови відкривало для індійців перспективу широкого міжнародного спілкування. Все це могло опинитися під загрозою через наслідки повстання сипаїв, тому так мало було бажаючих боротися з британським колоніальним режимом до кінця [2, 227]

Таким чином, повстання 1857–1859 рр. мало величезний вплив на розвиток національно-визвольного руху індійського народу. Це було перше в історії країни справжнє народне повстання, спрямоване на ліквідацію британського колоніального панування. Проте, хоча перше індійське національне повстання закінчилося катастрофічною поразкою, воно завдало значних втрат військовим і фінансовим ресурсам британського та індійського урядів, значно послабивши його

міжнародний політичний престиж. У наступні десять-п'ятнадцять років Британія була змушена певною мірою послабити свою експансіоністську політику щодо Афганістану, Ірану та ханств Центральної Азії, зосередившись головним чином на зміцненні британських військових та адміністративних інститутів в Індії.

Список використаних джерел

1. Повстання сипаїв. ЦЕЙ ДЕНЬ В ІСТОРИЇ. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0511N/>.
2. Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: Постсередньовічний Схід (XVIII – друга половина XIX ст.). Київ : Либідь, 2007. 560 с.
3. Baker D. Colonial Beginnings and the Indian Response: The Revolt of 1857–58 in Madhya Pradesh. *Modern Asian Studies*. 1991. Volume 25, Number 3. P. 511–543.

Науковий керівник: кандидат історичних наук, доцент Іржавська А.П.

СЕРЕДНЬОВІЧНА АРХІТЕКТУРА РОМАНСЬКОГО СТИЛЮ

Петренко М.Ю.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: petrenko.mykhailo2321@vu.cdu.edu.ua

У країнах Західної та Центральної Європи із відродженням міст наприкінці X століття починає складатися архітектура романського стилю. На відміну від попередніх йому тенденцій середньовічного мистецтва, що носили локальний характер, романський стиль став першою художньою системою середньовіччя, що охопила більшість європейських країн [1;2;3].

Стиль сформовано в регіоні, який охоплює північ Іспанії і південь Франції (Каталонія, Бургундія, середня течія р. Луари); звідти стилістика поширилася на інші країни Європи. Чотири джерела формування романського архітектурного стилю: спадщина Стародавнього Риму, архітектура Візантійської імперії, ранньохристиянська й каролінгська архітектура. З цих джерел запозичено функціональну організацію, розпланування і композицію монастирів, соборів і церков, будівельну техніку, характер декору фасадів та інтер'єрів.

Головним і найрозвиненішим типом споруди романського стилю була монастирська церква – три- або п'ятинавова базиліка з апсидами, нерідко з трансептом і вежами. Розрізняють два типи романських церков: орденські й паломницькі [5;6;7].

Орденські церкви належали двом основним чернечим орденам: бенедиктинському й цистерціанському. Вони визначали розвиток архітектури протягом X–XII ст., створивши дві основні архітектурні школи: цистерціанська відрізнялася від бенедиктинської майже повною відсутністю декору.

Паломницькі церкви архітектурно забезпечували численні паломництва, які у тодішній Європі стали масовим явищем з основним маршрутом до м. Сантьяго-де-